

Мануйлов Євген Миколайович, кандидат філософських наук, професор,
професор кафедри філософії Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: manuilov1946@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-3896-6017

Калиновський Юрій Юрійович, доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: kalina_uu@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-0081-8107

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА АКСІОГЕНЕЗУ ОСОБИСТОСТІ

Проаналізовано сутнісні характеристики поняття «аксіогенеза особистості». Визначено особливості розуміння цінностей у контексті культури постмодерну, розвитку інформаційного суспільства, поширення віртуальних спільнот. Розкрито амбівалентний вплив соціальних мереж на становлення ціннісного світу особистості. Обґрунтовано, що у соціальних мережах спостерігається трансформація традиційних цінностей, формування специфічних аксіологем буття.

***Ключові слова:** аксіогенеза особистості; соціальні мережі; цінності; віртуальний простір; інформаційна сфера.*

Постановка проблеми. Ціннісний світ людини трансформується під впливом низки чинників, які за своєю сутністю мають різноспрямований характер. У інформаційному суспільстві на аксіогенезу особистості здійснюють вплив нові суб'єкти й процеси, які не були представлені на попередніх історичних етапах розвитку людства. Одним з таких факторів є функціонування соціальних мереж учасниками яких стає все більша кількість людей. Спілкуючись віртуально, суб'єкти обмінюються не лише інформацією, але й демонструють певні ціннісні настанови, принципи діяльності, уявлення про життєві норми, що у підсумку детермінує характеристики духовного світу особистості. Характер впливу соціальних мереж на аксіогенезу особистості обумовлений, в першу чергу, ступенем включеності суб'єкта у віртуальну комунікацію, а також рівнем сформованості його ціннісного світу, міцністю переконань та світоглядних принципів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому доробку представлена низка наукових праць, в яких досліджуються філософські, правові, психологічні, моральні та ціннісні аспекти впливу соціальних мереж на розвиток духовного світу людини, її аксіогенези. Так, у наукових працях З. Карпенко, Г. Радчука, Н. Теличко представлені сучасні уявлення про аксіогенезу особистості як процес набуття людиною певних цінностей, принципів, норм та розглянуті фактори, що її обумовлюють.

У свою чергу А. Гулига, О. Неклеса, В. Волинець у своїх наукових розвідках розглядають проблему трансформації розуміння цінностей, що відбулися в наш час під впливом культури постмодерну, інформаційних метатехнологій, глобалізації тощо. Відповідно, зміни у сприйнятті традиційних цінностей, поява «нових цінностей» віртуальних спільнот чинять вплив на аксіогенезу особистості.

Л. Дідик та Т. Галіч дослідили вплив соціальних мереж на ціннісний світ окремих верств населення, демографічних груп (зокрема молоді), що надало нам можливість побачити певні вікові та інші відмінності під час аксіогенези особистості.

Автори вітчизняного дослідження «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки», а також такі науковці як Л. Новак-Каляєва, О. Титаренко, Л. Філіпова розкрили проблеми інформаційної нерівності, негативного впливу соціальних мереж на ціннісний світ людини й суспільства, акцентували увагу на складнощах унормування діяльності віртуальних спільнот у сучасних умовах.

Разом з тим, проблема впливу соціальних мереж на аксіогенезу особистості потребує подальших досліджень з метою поглибленого розуміння її окремих аспектів.

Формулювання цілей. Метою нашого дослідження є визначення характеру та особливостей впливу соціальних мереж на аксіогенезу особистості у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. У даному дослідженні ми спробуємо поглибити та розширити основні ідеї щодо аксіогенези особистості у сучасному інформаційному суспільстві, які були сформульовані на II Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві» у НЮУ імені Ярослава Мудрого (26-27 березня 2021 р.)¹.

Аксіогенеза особистості є складним багатовекторним та поліфазним процесом, який відбувається під впливом виховання, освіти, соціального оточення, загальної духовної атмосфери у суспільстві. Для розуміння аксіогенези особистості взагалі та під впливом соціальних мереж зокрема варто визначитись з поняттям «цінність», яке в різних культурах та історичних періодах розвитку людства набувало особливих рис. У інформаційному суспільстві традиційні цінності доповнюються новими аксіологемами суспільного буття, відбувається «глобалізація цінностей», пришвидшується процес їх ретрансляції й відтворення в інших світах (віртуальному зокрема). Розуміння цінностей стає більш «демократичним», а їх протиставлення антицінностям набуває своєрідного трактування. Як зауважував А. Гулига, «цінностей зі знаком мінус не буває... У теорії цінностей всі величини мають знак плюс... У теорії цінностей сама протилежність позитивна... Позитивною протилежністю краси є не потворне, а інша краса, позитивною протилежністю добра – інше добро» [1, с. 43-44].

У віртуальних світах кожна спільнота може пропонувати своє уявлення щодо трактування цінностей, «створювати» й пропагувати власні уявлення про соціальні, етичні та естетичні норми-цінності. Відповідно такі уявлення можуть не завжди співпадати з усталеним розумінням цінностей, не сприйматись суспільним загалом.

У соціальних мережах логіка існування, розуміння та інтерпретації цінностей має відмінності від традиційних уявлень. З точки зору О. Неклеси, мережева логіка дій вторгається й в сферу культури. Постмодерністська

¹ Калиновський Ю. Ю. Аксіогенеза особистості у інформаційному суспільстві. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. С. 125-127.*

культура і творчість абстрагуються від історичних і географічних коренів – у ній панує аудіовізуальний гіпертекст. Суб'єкт розчиняється у світі знаків, які не мають центру. Сфера технологічних прийомів, спрямованих на «промивання мізків», пригнічує сферу культурних смислів – відбувається підміна духовного технологічним [2, с. 36].

Соціальні мережі, надаючи нові комунікативні можливості й сенси буття її користувачам створюють для них своєрідну «аксіологічну пастку»: розмитість традиційних цінностей, загроза підміни цінностей псевдоцінностями, створення новітніх форм залежності від думки віртуальних спільнот тощо. Так, уявляючи себе більш вільною у соціальних мережах, віртуальних спільнотах людина може стати об'єктом маніпулятивних впливів, стати психологічно й духовно залежною від лідерів думки у таких об'єднаннях.

На думку науковців, особливою формою мережевої несвободи як структурної, так і електронної, є розвиток інформаційних метатехнологій, що роблять користувача залежним від розробника (власника): мережевий комп'ютер; електронний ринок; електронні гроші; глобальні системи зв'язку, що знаходяться в одних руках і дають змогу контролювати повідомлення; корпоративні системи управління, орієнтовані на систему цінностей країни-розробника [3, с. 130-131].

Вочевидь, соціальні мережі в наш час набули певного ціннісного статусу, а їх функціонування прямо чи опосередковано впливає на аксіогенезу особистості.

У сучасних наукових дослідженнях представлені різноманітні теоретичні підходи до розуміння аксіогенези особистості. На переконання З. Карпенко, аксіогенеза особистості являє собою розгортання її суб'єктних здатностей у цілісній ситуації буття, голографія якої обіймає індивідний, власне суб'єктний, соціально-особистісний, індивідуальний та універсальний рекурентні ряди (рівні, синхронізовані сенсоцільовим чином) з прогресивним ускладненням ціннісно-духовних устремлінь людини. Суб'єктом аксіогенези є особистість, що розуміється як трансцендентальний духовний суб'єкт, носій ноуменальних

визначень людини, а також її феноменальних, атрибутивних репрезентацій. До перших належать різнотипні структури психічних інтенціональностей, до других – прояви інтерсуб'єктних взаємодій (моральні позиції, стилі життя, типи характеру та ін.) [4, с. 25].

Г. Радчук, аналізуючи даний феномен з позицій синергетики, зауважує: «Аксіогенез особистості ми розглядаємо як складний, нелінійний творчий процес вільного вибору нею певних ідеалів, сенсожиттєвих настанов, який зумовлює ціннісно-цільовий вектор самореалізації в контексті цілісної життєдіяльності» [5, с. 321].

У свою чергу Н. Теличко стверджує, що цілісний процес розвитку ціннісно-сислової сфери людини розглядається як аксіогенез особистості, що має різноманітні вияви:

- мотиваційні ставлення, диспозиційні утворення (ціннісні орієнтації);
- мотиваційні чинники (потреби, інтереси, ідеали, загальну спрямованість діяльності й поведінки й зміст моральної колізії);
- емоційно-ціннісні характеристики процесу переживання (предмет переживання) життєві вибори особистості в різних сферах її самовизначення тощо [6, с. 121].

На наше переконання, аксіогенеза особистості – це своєрідний, індивідуально-неповторний процес набуття людиною певних цінностей та смисложиттєвих орієнтирів, які відображають етапи її духовного розвитку, зміну соціального статусу, трансформації у соціальному та духовному середовищах. У інформаційному суспільстві аксіогенеза особистості набуває інших форм у зв'язку зі збільшенням кількості знань, інформаційних потоків, появою нових шляхів та засобів для самореалізації людини [7, с. 125].

Аксіогенеза особистості під впливом соціальних мереж відбувається у полісуб'єктному середовищі в якому представлені різноспрямовані аксіологеми й світоглядні цінності. У такому середовищі людина може бути не тільки споживачем цінностей, а й їх творцем. У цьому контексті соціальна мережа виступає як простір самоорганізації ціннісно-споріднених особистостей,

дозволяючи їм комунікувати в залежності від потреб та інтересів. Репрезентація цінностей та обмін духовними здобутками завдяки соціальним мережам стають набагато простішими, охоплюючи значну кількість суб'єктів.

У даному випадку потреби суб'єкта, вбудованого в полісуб'єктне середовище спільного створення цінностей, представляються у вигляді актів комунікації, в яких потреба опредмечується у конкретному образі інноваційної цінності. Як прагнення заповнити нестачу повноти властивостей у вже експлуатованому або концептуальному об'єкті, виступає та або інша репрезентація. В рамках полісуб'єктного середовища спільного створення цінностей викристалізуються атрибутивні ланцюжки, що репрезентують незадоволеність суб'єкта споживання і детермінують напрям вектору потреб. Процес аксіогенези на стадії генерації ідей набуває спрямованості на непрогнозовану вільну рефлексію за допомогою перманентного зіставлення потенційних властивостей об'єктної цінності й потреб суб'єкта, які криються в нескінченності його несвідомого [8, с. 26].

Під впливом соціальних мереж аксіогенеза особистості може набувати нових смислів, векторів розвитку (як позитивних, так і негативних), отримувати нові динамічні характеристики у зв'язку з прискореним обміном інформацією та знаннями. Вищезначені трансформації аксіогенези особистості можна дослідити у трьох вимірах, а саме: культурно-історичний, що пов'язаний з процесом присвоєння індивідом соціальних цінностей, які продукуються суспільством, як зразків соціально бажаної поведінки; психодинамічний, який відбиває зворотній бік аксіогенезу як актуалізації вроджених духовних інтенцій особистості у просторі її соціальних зв'язків; феноменологічно-рефлексивний, що заснований на уявленні про інтеграцію об'єктивних і суб'єктивних витоків аксіогенезу особистості та їх представленість у внутрішньому (феноменологічному) світі людини, вищим проявом якого є ціннісно-сміслова свідомість з притаманною їй рефлексивною зумовленістю [9, с. 75].

Загалом, розвиток ціннісно-сміслової сфери особистості пояснюється принципом інтегральної суб'єктності, згідно з яким здатність людини до

самоактуалізації проявляється у висхідній телеологічній перспективі в континуумі:

1) відносного суб'єкта (біологічного індивіда, психосоматичного організму), наділеного здатністю рефлекторного налаштування (суб'єктна здатність «передчуваю») на сприятливі умови життя й орієнтованого на ключову цінність «вітальність» (здоров'я);

2) моносуб'єкта (власне суб'єкта умовно індивідуальної діяльності), який здійснює діяльність певного предметного змісту (пізнання, спілкування, праця) згідно з виробленими соціальними нормами і культурними стандартами, домінують прагматичні цінності. Адаптивна, нормовідповідна активність моносуб'єкта забезпечується сформованою здатністю «треба» – морально-психологічною саморегуляцією за допомогою усвідомленого обов'язку;

3) полісуб'єкта чи особистості як суб'єкта суспільно розподіленої діяльності, керованої імперативом моральної свідомості – сумлінням або інстанцією «мушу» («варто») і спрямованою на цінність добра для інших;

4) метасуб'єкта як індивідуальності, що репрезентує себе в актах творчої діяльності й унікальних внесках у культуру. Суб'єктна здатність цього рівня втілюється цілепокладанням «буду» («смію») і забезпечує досягнення індивідуального інноваційного ефекту, оцінюваного за естетичними канонами прекрасного;

5) абсолютного суб'єкта – людини як носія універсальної духовності з притаманною їй супердиспозицією «благо» як результату розуміння смислу існування конкретного у світовому порядку (суб'єктна здатність «приймаю») [10, с. 25-26].

Відповідно сутнісні характеристики аксіогенези особистості мають особливості прояву у різних вікових, соціальних, етнонаціональних, релігійних і демографічних групах. Зокрема, молодь та громадяни середнього віку є найбільш «зануреними» у соціальні мережі, віртуальну реальність, що накладає відбиток на сприйняття ними традиційних цінностей та новітніх феноменів й смислів буття: їхня аксіосфера з одного боку є більш відкритою до нового, а з

другого боку – зростає небезпека деформації цінностей, сприйняття антицінностей, маніпулювання їхньою свідомістю.

У контексті вищезначеного звернемось до актуальної соціології. У дисертаційному дослідженні Л. Дідик «Трансформація комунікативних практик молоді в соціальних мережах» (2019 р.) наводяться результати соціологічного опитування серед молоді щодо позитивних та негативних аспектів комунікації у соціальних мережах. Серед пріоритетів комунікації в соціальних інтернет-мережах користувачі відносять: утилітарні аспекти, соціально-психологічні (подолання комунікативних бар'єрів тощо), інструментально-технологічні та соціально-діяльнісні (можливість самовираження, організація робочої групи тощо). Щодо дефектів комунікації в соціальних інтернет-мережах користувачі відносять в основному різні комунікативні та психологічні ризики, а також недостатню ефективність і слабку атрибутивність рис реальної комунікації. Таким чином, комунікація відрізняється набором вкрай суперечливих рис. Комунікація в соціальних мережах закладає основу соціокультурним практикам самоконструювання, також характеризується амбівалентністю і складним характером соціокультурного впливу. До позитивних результатів впливу можна віднести розвиток творчого потенціалу особистості, організацію колективної взаємодії, вільний доступ до надбань культури. До негативних результатів впливу можна віднести формування інтернет-залежності, поширення соціально небезпечної інформації, зниження рівня комунікативної культури користувачів. Треба зауважити, що спілкування в мережах не просто змінює соціально-психологічні особливості користувача, але і змінює його соціальну поведінку, дизайн стосунків у побуті та міжособистісних відносинах. [11, с. 94-95].

З цього приводу, Т. Галіч наголошує, що перед суспільством стоїть завдання – створення в Інтернеті культурного сегменту, спеціально орієнтованого на молодих людей і конкуруючого з низькокультурними ресурсами. А також є необхідність підтримки так званої «віртуальної етики», завданнями якої має бути: 1) закріплення моральних норм і цінностей, які будуть діяти в мережевому суспільстві; 2) соціальний контроль за поведінкою Інтернет

користувачів; 3) моральна оцінка процесів віртуальної комунікації; 4) введення певних обмежень і заборон [12, с. 255].

Погоджуючись у цілому з вищезначеним науковцем, необхідно підкреслити, що обмеження і заборони у інформаційно-комунікаційній сфері демократичної держави мають запроваджуватись вкрай обережно й лише на основі діючого законодавства. Реалізація такої цінності як свобода у всіх її вимірах є базовим компонентом аксіогенези особистості у демократичному суспільстві. Саме тому варто шукати прийнятний компроміс між інтересами людини, суспільства й безпекою держави. В умовах гібридно-інформаційних війн дана проблема є надактуальною, оскільки основним об'єктом нападу ворога є саме аксіосфера громадян та суспільства у цілому.

На наше переконання, дієвими засобами боротьби з негативними впливами соціальних мереж на ціннісний світ особистості в умовах інформаційної війни є не обмеження свободи слова, а посилення освітньої, культурної, інформаційної політики – утвердження принципів системності, професіоналізму, патріотизму у її реалізації. Відповідні органи державної влади, разом з громадськими організаціями мають протидіяти поширенню «фейкової» інформації шляхом її спростування й об'єктивного висвітлення певних подій та фактів. У цілому високий рівень інформаційної, політико-правової та громадянської культури вітчизняного суспільства, наявність у громадян глибоких знань з історії, політики, культури, права є надійним когнітивним бар'єром проти інформаційних атак [13, с. 52].

Аналізуючи проблему утвердження цінностей у соціальних мережах, унормування їх діяльності, Л. Філіпова стверджує, що полікультурний контекст мережевих технологій створює труднощі морального обґрунтування загальних юридичних норм, навіть тих з них, що вже зафіксовані в міжнародних угодах. Однак проблеми «загальних правил» і «загальних цінностей» мережі пов'язані не тільки з приналежністю її творців і користувачів до різних країн, але і з різним характером їх професійних занять. Стає все очевидніше, що Інтернет є сталим явищем, «річчю в собі», що потребує не стільки визначення, скільки визнання і

з правової точки зору. Незважаючи на те, що дотримання моральних норм підтримується тільки силою суспільного впливу, їх наявність необхідна і тому, що історично на основі норм моралі виробляються нові й удосконалюються існуючі юридичні норми, які забезпечуються державним впливом [14, с. 79].

Для створення підґрунтя гармонійної аксіогенези особистості, під впливом соціальних мереж зокрема, необхідно не тільки виховувати культуру «використання свободи», вміння оброблювати інформаційні потоки, а й надавати можливості всім суб'єктам інформаційно-віртуального простору для рівного доступу до інформаційних ресурсів. Подолання інформаційної нерівності є однією з актуальних проблем розвитку сучасної цивілізації.

На думку науковців, культурна спадщина кожного народу повинна бути представленою у кіберпросторі й бути доступною кожному. Вільний й рівний доступ означає не тільки можливість для кожного звертатися до інформації, що є в Інтернеті, без економічних або політичних бар'єрів, але й реальне збереження множинності джерел інформації. У цьому відношенні відмінність Інтернету від інших засобів масової комунікації полягає у тому, що в ньому кожен здатен не тільки одержувати, але також й створювати, й поширювати інформацію [15, с. 52].

Важливо, щоб у суспільстві не було визначального впливу певної соціальної мережі. Також варто здійснювати послідовні кроки для підняття рівня культури учасників віртуального спілкування, наповнювати віртуальний простір високоінтелектуальним, духовним контентом, чинити опір проявам аморальності та дезінформації.

Розмірковуючи про негативний прояв діяльності соціальних мереж, звернемось до експертної думки авторів інформаційно-аналітичного бюлетеня «Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки». Вони дослідили деструктивний вплив соціальної мережі Facebook на суспільні процеси. На їхню думку, Facebook – це новий вид монополії. Всі вже звикли до компаній, які домінують в декількох юрисдикціях. Але до цифрової ери мало хто стикався з корпорацією, що має глобальну монополію. Куди б ви не відправились в наші

дні, Facebook часто буде найвпливовішою соціальною мережею в країні. Наслідки подібного становища тільки зараз починають усвідомлювати. Протягом останніх років багато говориться про згубний вплив Facebook на демократичну політичну систему і про необхідність вирішення цієї проблеми. Західні демократії з розвинутою системою ЗМІ і ефективними державними інституціями мають певний ступінь імунітету до дезінформації, розповсюджуваної через Facebook. В інших країнах, особливо в тих, що розвиваються, немає реальних можливостей «приборкати Facebook» і там соціальна мережа може заподіяти дійсно серйозні негативні наслідки. Так, останнім часом з'являється все більше інформації про те, що саме Facebook був середовищем для розпалювання антимусульманської істерії в М'янмі. Там, нагадаємо, вона переросла в повномасштабну етнічну чистку. Однією з ключових фігур тих подій був ультранаціоналіст і за сумісництвом буддійський монах Ашін Вірату. Він використовував Facebook для трансляції своїх поглядів з приводу етнічної меншини рохінджа вже після того, як уряд заборонив йому проповідувати. Вірату порівнював мусульман рохінджа з шаленими собаками і розміщував фотографії тіл людей, які, за його словами, були вбиті мусульманами. Посадові особи Організації Об'єднаних Націй відкрито визнають, що соціальні медіа відіграють «визначальну роль» в пропаганді насильства проти рохінджа в М'янмі. Під «соціальними мережами» тут розуміється Facebook, тому що в М'янмі йому немає конкуренції. М'янма не єдиний приклад. Соцмережа відіграє аналогічну роль і в інших країнах, що розвиваються. Дана проблема була докладно проаналізована в статті в New York Times. В цій публікації журналісти звинувачують Facebook в тому, що він ігнорує неодноразові попередження про можливе насильство, не бажає наймати модераторів або створювати контактні пункти екстреної допомоги. Сам Facebook парирує у відповідь, що він намагається видаляти вибухонебезпечний контент. Отже, Facebook є глобальною монополією. Вже зараз ринок компанії на Заході досяг насичення, і тому перспективи його майбутнього зростання пов'язані зі збільшенням проникнення в менш розвинені регіони світу. Саме там він активно просуває свої послуги, в

тому числі у вигляді «безкоштовного» доступу для власників дешевих смартфонів [16, с. 47].

Безсумнівно, відсутність конкуренції між соціальними мережами, їх небажання коректно модерувати різноманітні ресурси негативно впливає на ціннісний світ людини.

Продовжуючи вищезначені роздуми, О. Титаренко акцентує увагу на тому, що нерівність у доступі до інформації існує у декількох формах: географічний «цифровий розрив» між людьми з різних регіонів у доступі до мережі Інтернет; віковий розрив, який залишає літніх людей поза межами новітніх технологій і який виник завдяки тому, що нове покоління народилось в атмосфері повсюдного користування мережею Інтернет і називається «цифровий уродженець», тоді попередні покоління називаються «цифрові іммігранти»; соціальний розрив, який виключає з цифрової інтеграції людей з низькими статками, низьким рівнем освіти [17, с. 4].

Висновки. Таким чином, вплив соціальних мереж на аксіогенезу особистості стає все більш суттєвим, що обумовлено розвитком інформаційного суспільства, розширенням «меж» віртуального простору, появою нових засобів комунікації. Для гармонійної аксіогенези особистості (особливо молоді) вкрай важливо утвердження у соціальних мережах гуманістичних цінностей, загальнолюдських й національних зразків духовності, популяризація віртуального етикету спілкування на основі моральних норм. До взаємодії у соціальних мережах людина має бути інтелектуально та духовно підготовлена. Система освіти та виховання, громадські організації мають враховувати сучасні реалії існування віртуальних спільнот й світоглядно готувати громадян до комунікації в них.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гулыга А.В. Принципы эстетики. Москва: Изд-во политической литературы, 1987. 286 с.
2. Неклесса А.И. Конец цивилизации, или Конфликт истории. *Мировая экономика и международные отношения*. 1999. № 3. С. 32-38.

3. Волинець В. О. До проблеми культурологічного вивчення віртуальної реальності. *Культура і сучасність*. 2016. № 1. С. 127-132.
4. Карпенко З. С. Сучасний стан аксіопсихологічних студій в Україні. *Психологія і особистість*. 2013. № 1 (3). С. 21-31.
5. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія / за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. 430 с.
6. Теличко Н. В. Аксіо-акмеологічна мотивація формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя початкових класів. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. Вип. 5. С. 118-122.
7. Калиновський Ю. Ю. Аксіогенеза особистості у інформаційному суспільстві. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого*. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. С. 125-127.
8. Безгін К. С. Методологічні основи функціонування інноваційно-активних середовищ спільного створення цінності. *Економіка і організація управління*. 2017. Вип. 1. С. 17-28.
9. Заредінова Е. Р. Аналіз провідних напрямів дослідження феномену аксіогенезу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2018. Вип. 1. С. 74-77.
10. Панок В. Г., Острова В. Д. Психологічна служба вищого навчального закладу: (організаційно-методичні аспекти). Київ: Освіта України, 2010. 230 с.
11. Дідик Л. А. Трансформація комунікативних практик молоді в соціальних мережах: дис. канд. соц. наук. Запоріжжя, 2019. 203 с.
12. Галіч Т. О. Соціальні мережі інтернет як агент соціалізації молоді. *Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління*. 2014. Т. 15. Вип. 281. С. 250-256.
13. Калиновський Ю. Ю., Мануйлов Є. М. Свобода слова як цінність демократичного державотворення: безпековий формат. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія*. Харків: Право, 2020. № 3 (46). С. 44-56.
14. Філіпова Л. Я. Роль комп'ютерної етики в формуванні інформаційної культури користувачів комп'ютерно-мережевого середовища. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 3. С. 75-80.
15. Новак-Каляєва Л. Глобальні тенденції щодо вирішення проблем дотримання прав людини у віртуальному просторі в контексті завдань державного управління. *Демократичне врядування: науковий вісник Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України*. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2013. Вип. 11. URL: <http://lvivacademy.com/visnik9/index.html>. (дата звернення: 02.06.2021).
16. Монополія Facebook: спичка возле бочки с порохом. Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки. *Інформаційно-аналітичний бюлетень. Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»*. 2018. С. 46-47.
17. Титаренко О. М. Роль держави в подоланні «цифрової нерівності»: міжнародний досвід для України. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2012. Вип. 2. С. 1-15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2012_2_13. (дата звернення: 03.06.2021).

REFERENCES

1. Gulyga, A.V. (1987). Principy jestetiki. Moskva: Izd-vo politicheskoy literatury. [in Russian].

2. Neklessa, A.I. (1999). Konec civilizacii, ili Konflikt istorii. *Mirovaja jekonomika i mezhdunarodnye otnosheniia – World Economy and International Relations*, 3, 32-38 [in Russian].
3. Volynets, V. O. (2016). Do problemy kulturolohichnoho vyvchennia virtualnoi realnosti. *Kultura i suchasnist – Culture and Modernity*, 1, 127-132 [in Ukrainian].
4. Karpenko, Z. S. (2013). Suchasnyi stan aksiopsykholohichnykh studii v Ukraini. *Psykhologhiia i osobystist – Psychology and Personality*, 1 (3), 21-31 [in Ukrainian].
5. Osobystist u rozvytku: psykhologichna teoriia i praktyka: monohrafiia (2015) / za red. S. D. Maksymenka, V. L. Zlyvkova, S. B. Kuzikovoii. Sumy: Vyd-vo SumDPUimeni A.S. Makarenka [in Ukrainian].
6. Telychko, N. V. (2013). Aksio-akmeolohichna motyvatsiia formuvannia pedahohichnoi maisternosti maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Bulletin of the National University of Defense of Ukraine*, issue 5, 118-122 [in Ukrainian].
7. Kalynovskyi, Yu. Yu. (2021). Aksiogeneza osobystosti u informatsiinomu suspilstvi. *Problemy samorozvytku osobystosti v suchasnomu suspilstvi: proceedings of the Scientific and Practical Conference*. Kharkiv: Drukarnia Madryd, 125-127 [in Ukrainian].
8. Bezghin, K. S. (2017). Metodolohichni osnovy funktsionuvannia innovatsiino-aktyvnykh seredovysch spilnoho stvorennia tsinnosti. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia – Economics and Organization of Management*, issue 1, 17-28 [in Ukrainian].
9. Zaredinova, E. R. (2018). Analiz providnykh napriamiv doslidzhennia fenomenu aksiogenezu. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, issue 1, 74-77 [in Ukrainian].
10. Panok, V. H., Ostrova, V. D. (2010). Psykhologichna sluzhba vyshchoho navchalnoho zakladu: (orhanizatsiino-metodychni aspekty). Kyiv: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].
11. Didyk, L. A. (2019). Transformatsiia komunikatyvnykh praktyk molodi v sotsialnykh merezhakh. *Candidate's thesis*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
12. Halich, T. O. (2014). Sotsialni merezhi internet yak ahent sotsializatsii molodi. *Suchasni suspilni problemy u vymiri sotsiologii upravlinnia – Modern Social Problems in the Measurement of the Sociology of Management*, Vol. 15, issue 281, 250-256 [in Ukrainian].
13. Kalynovskyi, Yu. Yu., Manuilov, Ye. M. (2020). Svoboda slova yak tsinnist demokratychnoho derzhavotvorennia: bezpekovi format. *Visnyk Natsionalnoho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho. Serii: filosofii, filosofii prava, politolohiia, sotsiologiia – The Bulletin of Yaroslav Mudryi National Law University. Series: Philosophy, philosophies of law, political science, sociology*, 3 (46), 44-56 [in Ukrainian].
14. Filipova, L. Ya. (2019). Rol kompiuternoi etyky v formuvanni informatsiinoi kultury korystuvachiv kompiuterno-merezhevoho seredovyscha. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library science. Documentation. Informology*, 3, 75-80 [in Ukrainian].
15. Novak-Kaliaieva, L. (2013). Hlobalni tendentsii shchodo vyrishennia problem dotrymannia prav liudyny u virtualnomu prostori v konteksti zavdan derzhavnoho upravlinnia. *Demokratychno vriaduvannia: naukovyi visnyk Lvivskoho rehionalnoho instytutu derzhavnoho upravlinnia Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy – Democratic Governance: Academic Papers Collection of the Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration Under the President of Ukraine*, issue 11. URL: <http://lvivacademy.com/visnik9/index.html> [in Ukrainian].
16. Monopolyia Facebook: spychka vozle bochky s porokhom. Sotsialni merezhi yak chynnyk informatsiinoi bezpeky. (2018). *Informatsiino-analitychnyi biuletten. Dodatok do zhurnalu*

«Ukraina: podii, fakty, komentari» – Information-analytical bulletin. Supplement to the magazine "Ukraine: events, facts, comments", 46-47 [in Ukrainian].

17. Tytarenko, O. M. (2012). Rol derzhavy v podolanni «tsyfrovoi nerivnosti»: mizhnarodnyi dosvid dlia Ukrainy. *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka – Public Administration: Theory and Practice, issue 2, 1-15.* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2012_2_13. [in Ukrainian].

Мануйлов Евгений Николаевич, кандидат философских наук, профессор, профессор кафедры философии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

Калиновский Юрий Юрьевич, доктор философских наук, профессор, профессор кафедры философии Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ НА АКСИОГЕНЕЗИС ЛИЧНОСТИ

Проанализированы сущностные характеристики понятия «аксиогенезис личности». Определены особенности понимания ценностей в контексте культуры постмодерна, развития информационного общества, распространения виртуальных сообществ. Раскрыто амбивалентное влияние социальных сетей на становление ценностного мира личности. Обосновано, что в социальных сетях наблюдается трансформация традиционных ценностей, формирование специфических аксиологем бытия.

Ключевые слова: аксиогенезис личности; социальные сети; ценности; виртуальное пространство; информационная сфера.

Manuylov Evgen Mykolayovych, PhD in Philosophy, Professor, Professor of the Department of Philosophy of the Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkov, Ukraine

Kalinovsky Yuriy Yuriyovych, Doctor of Philosophy, Professor, Professor of the Department of Philosophy of the Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkov, Ukraine

SOCIAL NETWORKS INFLUENCE ON THE AXIOGENESIS OF PERSONALITY

The essential characteristics of the "personality axiogenesis" concept are analyzed. The peculiarities of values understanding in the context of postmodern culture, development of the information society, spread of virtual communities is determined. Social networks ambivalent influence on the formation of the individual value world is revealed. It is substantiated that social networks hold the transformation of traditional values, the formation of specific axiologems of being.

Keywords: axiogenesis of personality; social networks; values; virtual space; information sphere.